Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Analýza úlohy organizované občanské společnosti v rámci nové dohody mezi EU a Organizací afrických, karibských a tichomořských států (OAKTS), včetně situace v oblasti dohod o hospodářském partnerství v tomto rámci

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2022/C 443/04)

Zpravodaj: **Carlos TRINDADE**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	21. 10. 2021
Právní základ	čl. 52 odst. 2 jednacího řádu
	stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	9. 6. 2022
Přijato na plenárním zasedání	13. 7. 2022
Plenární zasedání č.	571
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	170/0/1

1. **Závěry a doporučení**

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) konstatuje, že Evropská unie (EU) již před delší dobou přijala rámec hodnot a cílů, jimiž se řídí její vztahy s africkými, karibskými a tichomořskými státy (AKT), zejména v oblasti demokracie, řádné správy věcí veřejných a lidských práv, udržitelného růstu podporujícího začlenění a důstojných pracovních míst, mobility a migrace jako příležitostí, lidského rozvoje, životního prostředí a ochoty „spojit síly na celosvětové scéně v oblastech společného zájmu“. Pokud jde o vztahy se sousedními třetími zeměmi, je tento rámec doplněn o bezpečnostní cíl.

1.2 EHSV souhlasí s tímto rámcem hodnot a cílů, na němž EU založila své vztahy v oblasti obchodu a rozvojové spolupráce, které byly stanoveny v různých mezinárodních smlouvách uzavřených se zeměmi AKP od roku 1960.

1.3 EHSV obecně podporuje novou dohodu a doufá, že ji strany budou moci rychle podepsat, oceňuje značné úsilí, které vynaložily, a důležité závazky, které přijaly, přičemž jako referenční rámec byly použity cíle udržitelného rozvoje OSN.

1.4 EHSV zejména důrazně navrhuje Komisi, aby byla nad strukturou rozvojové spolupráce, z níž vychází nová dohoda a dohody o hospodářském partnerství, provedena důkladná reflexe a aby v této souvislosti byla přijata nová rozhodnutí, a to s ohledem na zkušenosti z pandemie COVID-19 (v tomto smyslu je třeba se zabývat otázkou kritické zdravotnické infrastruktury) a geopolitické důsledky války na Ukrajině (a mimo jiné na otázky potravinového zabezpečení, cen energií a hrozeb pro demokracii). EHSV zdůrazňuje, že v důsledku těchto dvou zásadních globálních událostí, které zásadně změnily celosvětový kontext, je nyní ve státech AKT zapotřebí komplexnější a naléhavější reakce vyžadující odlišnou mezinárodní spolupráci, než je ta současná.

1.5 EHSV s potěšením konstatuje, že nová dohoda uznává důležitou úlohu organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, a oceňuje signatářské strany za toto uznání.

1.6 EHSV zdůrazňuje a velmi oceňuje, že nová dohoda jak ve svém společném základě, tak v jednotlivých regionálních protokolech opakovaně, i když v různých formulacích, zdůrazňuje význam zajištění formálních mechanismů pro účast, informování, slyšení a strukturované konzultace občanské společnosti (neboli „institucionálních mechanismů“).

1.7 EHSV konstatuje, že organizace občanské společnosti a sociální partneři mají své vlastní institucionalizační mechanismy, jejichž prostřednictvím mohou oficiálně vyjadřovat své postoje, návrhy a kritiku. Je nezbytné, aby existovaly institucionální mechanismy, které – bez ohledu na to, jak se budou nazývat (hospodářské, sociální a kulturní rady, poradní sbory, fóra, platformy, sítě organizací občanské společnosti, stálé konference nebo jakkoli jinak) – budou regulovány zákonem a budou fungovat formalizovaným způsobem a jejichž prostřednictvím budou moci organizace občanské společnosti, které se zapojují do občanského dialogu, a sociální partneři, kteří se účastní sociálního dialogu, přispívat k diskusi ve veřejném a demokratickém prostoru. Takto provedená formalizace těchto institucionálních mechanismů zvyšuje odolnost společnosti, neboť posiluje občanství a demokratický život.

1.8 Pokud jde o organizace občanské společnosti, sociální partnery a institucionální mechanismy, EHSV konstatuje, že situace v EU a ve státech AKT je vzhledem k hospodářským, sociálním, kulturním a politickým rozdílům mezi regiony, subregiony a zeměmi velmi různorodá. Ve státech AKT je stěžejní skutečností neformální ekonomika, kterou nelze ignorovat a kterou je třeba zohlednit v práci organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, jakož i při provádění a fungování institucionálních mechanismů, protože jinak nebude mít z výsledků nové dohody prospěch celé obyvatelstvo. EHSV potvrzuje, že je naprosto nezbytné najít řešení, jak překonat stávající obtíže, zejména pokud jde o technickou kapacitu a finanční podporu organizací občanské společnosti a sociálních partnerů. EHSV se domnívá, že v rámci EU a OAKTS existuje řada osvědčených postupů, které by měly být identifikovány, aby je bylo možné opakovat v jiných zemích. Příkladem je monitorovací výbor AKT-EU, který je schopen se tohoto úkolu ujmout.

1.9 Pokud jde o zapojení do tohoto procesu, EHSV se snaží uplatňovat stanovené institucionální mechanismy a prosazovat a podporovat organizace občanské společnosti a sociální partnery v zemích AKT, neboť uznává, že tyto subjekty jsou hybnou silou udržitelného rozvoje, zejména v souvislosti s cílem udržitelného rozvoje OSN č. 17.

1.10 EHSV navrhuje, aby si Komise stanovila za cíl vytvořit v souladu se strukturou nové dohody čtyři institucionální mechanismy: jeden mezi EU a OAKTS opírající se o společný základ, druhý s Afrikou, třetí s Karibikem a čtvrtý s Tichomořím, opírající se vždy o jednotlivé regionální protokoly, které s těmito regiony uzavřela.

1.11 EHSV Komisi dále navrhuje, aby byly v rámci dohod o hospodářském partnerství vytvořeny poradní výbory. EHSV konstatuje, že úloha organizací občanské společnosti / sociálních partnerů v rámci dohod o hospodářském partnerství je nezastupitelná a je nutné ji posílit. V této souvislosti EHSV podporuje doporučení obsažená ve stanovisku REX/536, která by měla být provedena v rámci stávajících a budoucích dohod o hospodářském partnerství, a domnívá se, že Poradní výbor CARIFORUM-EU je vynikajícím příkladem osvědčených postupů, které by měly být šířeny a reprodukovány.

1.12 EHSV důrazně navrhuje Komisi, aby v budoucnu byly různé institucionální mechanismy, které budou fungovat v rámci EU-OAKTS (společný základ + regionální protokoly + dohody o hospodářském partnerství), řádně koordinovány s cílem vytvořit synergie a optimalizovat zdroje, zejména ty finanční. Institucionální mechanismy, které se cíleně a s přesností zaměřují na své poslání, fungují jako síť a jako jednotný a strukturovaný systém, tak prokáží svůj význam z hlediska odolnosti společnosti, hospodářského růstu a blahobytu občanů.

1.13 EHSV Komisi důrazně navrhuje, aby zajistila finanční nástroje na podporu programů a studií a prognóz týkajících se skutečného stavu organizací občanské společnosti a sociálních partnerů ve státech AKT, s ohledem na jejich potřeby, pokud jde o schopnost zaujmout vedoucí úlohu, technickou robustnost organizací a provádění stanovených institucionálních mechanismů. EHSV zdůrazňuje, že cílem je přispět tímto způsobem k tomu, aby byla v rámci nové dohody posílena existence demokratických organizací občanské společnosti / sociálních partnerů, kteří budou provádět kompetentní opatření a jejichž členové se budou aktivně zapojovat.

1.14 EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby podpořila činnost monitorovacího výboru AKT-EU EHSV, jenž je v současnosti jediným institucionálním mechanismem v rámci nové dohody EU-OAKTS a jehož úloha v rámci tohoto procesu bude posílena, zejména prostřednictvím strukturovaného dialogu, přičemž jeho úkolem bude i) poskytovat příslušným institucím relevantní zprávy, návrhy a stanoviska; ii) mobilizovat zúčastněné strany ze zemí AKT a iii) podílet se na zavádění plánovaných institucionálních mechanismů.

2. **Obecné připomínky k historickým souvislostem a strategickým cílům**

2.1 Evropská unie přijala v roce 2016 v rámci obnoveného partnerství se zeměmi Organizace afrických, karibských a tichomořských států (OAKTS) soubor priorit společného zájmu, které byly potvrzeny v následujících dokumentech a které se týkají demokracie, řádné správy věcí veřejných a lidských práv, udržitelného růstu podporujícího začlenění a důstojných pracovních míst, mobility a migrace jako příležitosti, lidského rozvoje, životního prostředí a „spojení sil na celosvětové scéně v oblastech společného zájmu“ ([1]), k čemuž přidala s ohledem na své bezprostřední sousedy bezpečnostní cíle. Díky této systematizaci tak došlo ke konsolidaci cílů, které si Evropská unie v této oblasti stanovila dříve.

2.2 EU tyto cíle naplňovala prostřednictvím mezinárodních dohod, nejprve prostřednictvím úmluvy z Yaoundé, poté prostřednictvím dohod z Lomé, následně formou dohody z Cotonou a nyní jednáními o dohodě navazující na dohodu z Cotonou. Současně s těmito dohodami EU také s některými státy nebo skupinami států AKT uzavírala dohody o hospodářském partnerství.

2.3 Dohody o hospodářském partnerství jsou nejobecnějším hospodářským nástrojem pro provádění její strategie a jejich cílem je podpořit „hladkou a postupnou integraci států AKT do světové ekonomiky“ a vymýcení chudoby. Současně zdůrazňují, že při jednáních je třeba zohlednit rozdíly v úrovni rozvoje, jež existují mezi smluvními stranami, a jejich ekonomická, sociální a environmentální specifika, zejména pak míru neformálnosti ekonomiky v rámci jednotlivých států či subregionů.

2.4 EHSV se domnívá, že s ohledem na zkušenosti získané z pandemie týkající se mimo jiné potíží, které způsobila ve zdravotnických systémech, jejího negativního dopadu na hospodářství, následného nárůstu sociálních nerovností a chudoby, strukturálních problémů, které způsobila v oblasti přístupu k lékům a očkovacím látkám nebo jejich výroby, účinnosti digitálních nástrojů, ohrožení lidských práv a demokracie nebo značné ekonomické závislosti, kterou vyvolala, je zřejmé, že je třeba přehodnotit strukturu rozvojové spolupráce, což je třeba zohlednit při provádění a přepracovávání strategií mezi EU a OAKTS.

3. **Konkrétní připomínky k dohodě navazující na dohodu z Cotonou**

3.1 V roce 2015 bylo provedeno hodnocení patnáctileté existence dohody z Cotonou, v jehož rámci byly identifikovány její úspěchy a nedostatky.

3.2 Platnost dohody z Cotonou měla skončit v únoru 2020. Vzhledem k citlivosti některých projednávaných otázek a pandemii však nebylo možné dohodu obnovit včas a Evropská unie a OAKTS text obnovené dohody o partnerství, běžně označované jako „dohoda navazující na dohodu z Cotonou“ (nová dohoda), parafovaly teprve v dubnu 2021.

3.3 Aby se zohlednila různorodost signatářských zemí a zajistilo se individuální uplatňování nové dohody v každém z regionů, má tato dohoda podobu společného základu, který je doplněn třemi regionálními protokoly (pro Afriku, Karibik a Tichomoří), z nichž každý je závazný. Vzhledem ke složitosti této struktury bude muset monitorovací výbor EU-AKT v budoucnu zaujmout proaktivnější přístup.

3.4 Priority nové dohody odrážejí závazek stran dosáhnout cílů udržitelného rozvoje OSN a jsou rozděleny do šesti oblastí: i) lidská práva, demokracie a správa věcí veřejných, ii) mír a bezpečnost, iii) lidský rozvoj, zahrnující zdraví, vzdělávání, sanitaci, potravinové zabezpečení, sociální soudržnost, kulturu a rovnost žen a mužů, jakož i závazky v oblasti rozvojové spolupráce, iv) udržitelný hospodářský růst a rozvoj podporující začlenění, a to i z hlediska dohod o hospodářském partnerství, v) udržitelnost životního prostředí a změna klimatu a vi) migrace a mobilita. Pro organizace občanské společnosti a sociální partnery mají tyto priority zásadní význam.

3.5 Kromě těchto priorit je třeba se zabývat dopady pandemie COVID-19 v EU a zemích AKT, jak z hlediska boje proti rizikům útoků na demokracii, tak z hlediska hospodářské a sociální obnovy, a to v kontextu, kdy se očekává, že státy AKP budou mít potíže s oživením a že v důsledku toho dojde k nárůstu chudoby a nerovnosti.

([1]) Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě – Obnovené partnerství se zeměmi Afriky, Karibiku a Tichomoří, 2016, s. 5-6.

3.6 EHSV zejména konstatuje, že – jak ukázala pandemie – problém kritické infrastruktury v zemích AKT zůstává stále palčivý. Udržitelný rozvoj je zcela závislý na existenci odolných infrastrukturních zařízení, která stimulují a podporují hospodářskou činnost a sociální pokrok a hrají rozhodující roli při dosahování cílů udržitelného rozvoje, tedy cílů Agendy OSN 2030 a Agendy 2063 Africké unie. EHSV zdůrazňuje, že rozvojová spolupráce je i nadále nezbytnou, i když ne postačující podmínkou pro jejich naplnění, a zdůrazňuje, že je důležité ji v zemích AKT posílit.

3.7 V této souvislosti EHSV zdůrazňuje zejména význam kritické zdravotnické infrastruktury. Pro zajištění blahobytu obyvatel zemí AKP a jejich trvalého rozvoje je nezbytné, aby zde byla zdravotní péče snadno přístupná, určená všem a obecně bezplatná. Zejména rychlý přístup k očkovacím látkám (patenty a místní technická výrobní kapacita) poskytne společnostem zemí AKT nezbytnou odolnost pro případ budoucích (případných) pandemií. EHSV poukazuje na to, že tato důležitá otázka do nové dohody nebyla zahrnuta, a vyzývá EU a OAKTS, aby ji zohlednily v rámci provádění dohody.

3.8 EHSV se domnívá, že vzhledem k současné evropské a celosvětové geopolitické situaci, a zejména k důsledkům války na Ukrajině (mj. pokud jde o potravinové zabezpečení, ceny energie a ohrožení demokracie), musí nová dohoda zohlednit dopad, který bude mít na rozvojovou spolupráci obecně a na dohody o hospodářském partnerství zvláště. EHSV varuje, že současná situace vede k většímu soupeření o vliv v zemích AKT, a vyzývá EU, aby zvýšila své kapacity pro spolupráci s těmito zeměmi, zejména v hospodářské, sociální a kulturní oblasti.

3.9 Pokud jde o formální mechanismy pro účast, informování, slyšení a strukturované konzultace občanské společnosti (institucionální mechanismy), Výbor vítá postoje, které zaujímá nová dohoda, konkrétně když uvádí, že strany musí vytvořit „(…) otevřené a transparentní mechanismy strukturovaných konzultací (..)“ ([2]) , že „(…) zavádějí mechanismy pro (…) konzultace“ ([3]), že „(…) zřizují a rozvíjejí mechanismy konzultací a dialogů (…)“ ([4]) nebo že „(…) stanoví mechanismy konzultací a dialogu“ ([5]).

4. **Konkrétní připomínky k dohodám o hospodářském partnerství mezi Evropskou unií a africkými, karibskými a tichomořskými zeměmi**

4.1 Jednání o devíti takových dohodách vedla ke vstupu v platnost sedmi z nich, uzavřených s 32 ze 79 zemí AKT (z nichž čtrnáct se nachází v Karibiku, čtrnáct v Africe a čtyři v Tichomoří). Z těchto sedmi dohod je pět prováděno prozatímně, protože dosud nebyly ratifikovány všemi členskými státy EU. Zbylé dvě dohody, se západní a východní Afrikou, zatím nedospěly do fáze prozatímního provádění, protože jejich podpis a ratifikace africkými zeměmi se opozdily, dalších 21 států jednání o těchto dohodách uzavřelo, ale dohody ještě nebyly provedeny.

4.2 EHSV zdůrazňuje, že dohody o hospodářském partnerství s sebou nesou jak příležitosti, tak rizika. Je zásadně důležité zajistit rovnocenné partnerství, které přinese hospodářský růst a současně zajistí dobré životní podmínky a sociální spravedlnost. Zásadní význam pro realizaci těchto cílů má činnost organizací občanské společnosti / sociálních partnerů.

4.3 Organizace občanské společnosti a sociální partneři v EU i v partnerských státech však k dohodám o strategickém partnerství mají jisté námitky.

4.4 Kritika namířená proti dohodám o hospodářském partnerství se týká jejich pojetí a také zpomalení, které by mohly způsobit v rozvoji výroby v zemích AKT, a to i v případě, že obsahují ustanovení na ochranu jejich průmyslových odvětví, mimo jiné zemědělského zpracovatelského průmyslu. Volný obchod mezi EU a OAKTS sice patří mezi přínosy dohod o hospodářském partnerství, měl však v několika případech nepříznivý účinek, a to snížení příjmů z cel, zejména v důsledku snížení daní týkajících se zahraničního obchodu, nemluvě o tom, že kvůli rozdílům v hospodářském vývoji mezi EU a zeměmi AKT může ohrozit mikropodniky, malé a střední podniky nebo družstva, které tvoří základ rodinné ekonomiky, na což řada organizací občanské společnosti a sociálních partnerů důrazně upozorňovala.

([2]) Společný základ dohody, článek 95.
([3]) Regionální protokol pro Afriku, článek 5.
([4]) Regionální protokol pro Karibik, článek 7.
([5]) Regionální protokol pro Tichomoří, článek 7.

4.5 Úloha občanské společnosti je v dohodách o hospodářském partnerství zohledněna různými způsoby a nabývá rozdílných podob. Pokud jde o vyjednávání těchto dohod a jejich monitorování, je organizacím, které ji tvoří, přisuzována rovněž velmi různorodá váha. Například dohoda s Pobřežím slonoviny vedla k vytvoření Úmluvy o občanské společnosti Pobřeží slonoviny (Convention de la société civile ivoirienne – CSCI), která zahájila projekt ([6]) sledování dopadu dohody na domácí hospodářství. Zaměření interních jednání na téma udržitelného rozvoje navíc omezuje vliv, který by občanská společnost mohla mít v jiných oblastech.

4.6 Některé dohody o hospodářské spolupráci stanoví další orgány, například smíšený parlamentní výbor: to je případ dohod podepsaných se státy CARIFORA a západní Afriky.

4.7 Vzhledem k tomu, že v dohodách o hospodářské spolupráci je výslovně uvedeno, že jsou součástí priorit dohody z Cotonou, nabízí revidovaná verze dohody signatářským stranám příležitost podpořit širší, harmonizovanou a institucionalizovanou účast organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, kterou je třeba plně využít, a to i proto, že pokrok v této oblasti je pomalý, jak je patrné z přezkumu provádění dohody, který Evropská unie provedla v roce 2021. Nejúčinnějším způsobem, jakým lze provádět tyto institucionální mechanismy stanovené v dohodách o hospodářském partnerství, je včasné a podrobné informování organizací občanské společnosti / sociálních partnerů – ze strany veřejných institucí – o tomto procesu a jejich přizvání ke strukturované účasti a k předkládání studií a odůvodněných návrhů.

5. **Konkrétní připomínky k definici, reprezentativnosti, činnosti a institucionalizaci občanské společnosti a sociálních partnerů**

5.1 EHSV si klade za cíl být „zástupcem evropské občanské společnosti“. Jde o poradní orgán Evropské unie zřízený podle článku 13 Smlouvy o Evropské unii, který sestává z 329 členů zastupujících hospodářské zájmy (skupina I), zájmy pracovníků (skupina II) a zájmy organizací občanské společnosti (skupina III) a jenž je evropským institucionálním mechanismem, jehož prostřednictvím tyto zájmové skupiny vyjadřují v rámci strukturovaného dialogu své názory na otázky týkající se Evropské unie.

5.2 EHSV připomíná, že organizace občanské společnosti zahrnují sdružení, která sledují širokou škálu různých cílů, zastupují své členy a plní ve společnosti funkci, jež spočívá v prosazování dobrých životních podmínek obyvatelstva, podpoře sociálního začlenění a boje proti vyloučení, ochraně sociálních, hospodářských, kulturních a profesních práv a zájmů obyvatelstva nebo skupiny osob, ochraně životního prostředí a boji proti změnám klimatu, obraně lidských práv a oznamování nepravostí (dohledu), dále v upozorňování a vyvíjení nátlaku na mocenské orgány za účelem ochrany zájmů svých členů a prosazování společenských hodnot.

5.3 Ekonomický, sociální a politický kontext, v němž tyto organizace, tvořící tak širokou a rozmanitou paletu, působí, hraje rozhodující roli při vymezování jejich působnosti, a proto je důležité, aby se navzdory významu a zásluhám jejich činnosti nepředpokládalo, že jsou hlavními společenskými aktéry prosazujícími udržitelný rozvoj.

5.4 EHSV zdůrazňuje, že právě v rámci této mnohotvárné reality je třeba odpovídajícím způsobem vnímat vysoký stupeň neformálnosti v rámci ekonomiky a společnosti, který obecně panuje ve státech AKT, neboť ten charakterizuje a silně determinuje všechny sociální, organizační a institucionální vztahy. V této souvislosti se organizace občanské společnosti a sociální partneři obecně potýkají se značnými obtížemi, které se týkají zakládání subjektů, organizování a institucionálního fungování, finančního zajištění a formálního jednání. Těmto organizacím občanské společnosti a sociálním partnerům by měla být poskytnuta mimořádná finanční podpora, jinak budou jen stěží schopni přispívat svou účastí a svými aktivitami k udržitelnému rozvoji, uplatňování občanství a zajišťování demokratické odolnosti svých zemí.

5.5 Činnost organizací občanské společnosti závisí na tom, jakou úlohu ve společnosti chtějí plnit (zda spíše občanskou, nebo spíše politickou), na jejich velikosti, společenském významu, který jim přisuzují jejich členové a společenství, v němž se nacházejí, na tom, jak moc vůdčí úlohu zastávají, a také na zdrojích, které potřebují k dosažení svých cílů, a zejména v tomto ohledu na podmínkách, které jim stanoví jejich dárci.

([6]) Podpora posílení provozních kapacit organizací občanské společnosti Pobřeží slonoviny, pokud jde o občanské monitorování prozatímní dohody o hospodářském partnerství v Pobřeží slonoviny.

5.6 Obecně lze říci, že slabiny organizací občanské společnosti vedou k tomu, že o finanční prostředky soupeří nejen mezi sebou navzájem, ale někdy i s veřejnými orgány. Tyto slabiny komplikují jejich činnost a účast ve vnitrostátních nebo mezinárodních institucionálních mechanismech. Mohou se také stát závislými na dárcích nebo na vládách svých zemí.

5.7 Odbory a podnikatelské svazy, které jsou sdruženy pod pojmem „sociální partneři“, jsou zařazeny mezi organizace občanské společnosti, ale vzhledem ke své specifičnosti mají ve vztahu k nim vlastní odlišnou identitu. Sociální partneři zastupují své členy a hájí jejich zájmy, zejména ekonomické, a to jak před svrchovanými orgány prostřednictvím zvláštních mechanismů konzultací a vyjednávání, tak i ve vzájemných vztazích, zejména prostřednictvím kolektivního vyjednávání a uzavírání kolektivních smluv. Mají jasnou strukturu, je jednoznačné, jaké zájmy zastupují, mají nepopiratelnou kontinuitu, uznávané historické zkušenosti, dobře zavedenou a definovanou oblast činnosti a vztahů a obecně schopnost samofinancování.

6. **Konkrétní připomínky k dohodě navazující na dohodu z Cotonou a k občanské společnosti a sociálním partnerům**

6.1 *Občanská společnost a sociální partneři v dohodě navazující na dohodu z Cotonou*

6.1.1 Nová dohoda ve svém společném základu i v každém ze tří regionálních protokolů přiznává občanské společnosti aktivní úlohu, aniž by ji však konkretizovala, neboť ponechává na signatářských stranách, OAKTS a Evropské unii, úkol vymezit institucionální rámec této účasti, zejména vytvořením institucionálních mechanismů. Zásadní otázkou tedy bude určení způsobu, jakým se zajistí zapojení organizací občanské společnosti a sociálních partnerů do tohoto procesu, a to jak na vnitrostátní, tak na nadnárodní úrovni.

6.1.2 Zohledněním základních organizačních parametrů, jako je právní forma těchto subjektů, jejich reprezentativnost, výběr jejich zástupců nebo minimální hranice pro četnost schůzek, se vytvoří řada dynamických faktorů, které posílí úlohu organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, jež jsou do tohoto procesu zapojeni.

6.1.3 Tyto zúčastněné strany hrají v tomto procesu specifickou roli, která souvisí s jejich vlastními zájmy a liší se od role politických stran ve společnosti. Účast organizací občanské společnosti a sociálních partnerů by měla být podporována prostřednictvím konkrétních činností a měla by jít nad rámec obecných diskusí. Díky studiím, stanoviskům a návrhům, které předkládají institucím, budou přispívat k debatám a rozhodnutím. Existence institucionálních mechanismů, které aktivně zapojují zúčastněné strany do procesů, jsou samosprávné a založené na dobře zavedených pravidlech postupu, šíří informace a interagují prostřednictvím konzultací a strukturovaného dialogu, je nejlepším příspěvkem organizací občanské společnosti a sociálních partnerů k existenci „otevřené veřejné správy“ ([7]).

6.1.4 Obzvláště důležité jsou finanční aspekty. Bez dostatečného, transparentního financování splňujícího přísné podmínky nebude možné zajistit účast organizací občanské společnosti a sociálních partnerů na jednáních, ale především na předběžném aplikovaném výzkumu, jehož součástí je sběr údajů, realizace studií a příprava stanovisek.

6.2 *Současná situace občanské společnosti a sociálních partnerů ve státech AKT*

6.2.1 Evropa

V Evropě existují tisíce a tisíce sdružení, organizací, federací, konfederací, platforem a fór na vnitrostátní nebo evropské úrovni, které patří buď k organizacím občanské společnosti, nebo k podnikatelskému sektoru – ať už jde o soukromé firmy, mikropodniky a malé podniky, nebo o firmy veřejného či sociálního sektoru –, nebo jsou součástí sektoru odborů s určitým stupněm organizační harmonizace.

6.2.2 Afrika, Karibik a Tichomoří

6.2.2.1 V případě států AKT vedla hospodářská, sociální, politická a historická situace v jednotlivých regionech, subregionech a státech k velké rozmanitosti struktur organizací občanské společnosti a sociálních partnerů a v několika případech k absenci vzájemné interakce, přičemž zároveň zde existuje mnoho příkladů osvědčených postupů a také mnoho problémů a nedostatků.

([7]) Zásada, kterou definovala OECD.

6.2.2.2 Kromě toho mají organizace občanské společnosti /sociální partneři potíže se získáváním obecných či specifických informací o nové dohodě nebo dohodách o hospodářském partnerství (pokud existují), nebo tyto informace vůbec nejsou k dispozici. Obecně také není prostor pro účast a strukturovanou diskusi s veřejnými institucemi.

6.2.2.3 Vzhledem k této různorodé skutečnosti je třeba obě situace posoudit na místě, aby bylo možné šířit příklady osvědčených postupů a řešit problémy a nedostatky, zvýšit tak vážnost organizací občanské společnosti a sociálních partnerů a posílit jejich úlohu. Díky tomu bude možné podpořit stávající institucionální mechanismy nebo podnítit vytváření nových.

6.2.3 Monitorovací výbor EU-AKT

V současné době se v rámci vztahů mezi Evropskou unií a zeměmi AKT mohou organizace občanské společnosti a sociální partneři opírat o monitorovací výbor EU-AKT, který je začleněn do EHSV a je paritně složen z dvanácti členů EHSV (Evropské unie) a dvanácti delegátů, v současné době osmi pro Afriku, dvou pro Karibik a dvou pro Tichomoří. Ti zastupují organizace občanské společnosti a sociální partnery ze zemí AKT a jsou jmenováni organizovanou občanskou společností každého z regionů, na něž se dohoda vztahuje, s náležitým ohledem na rovnováhu zájmů.

7. **Konkrétní připomínky k propagaci a podpoře organizací občanské společnosti a sociálních partnerů coby hnací síly udržitelného rozvoje**

7.1 EHSV považuje za nesmírně důležité dát stanoveným institucionálním mechanismům formální podobu a uvádí, že to je v tomto ohledu jeho hlavním cílem.

7.2 EHSV důrazně doporučuje Komisi, aby po konečném podpisu nové dohody převzala iniciativu a navrhla OAKTS a dotčeným zemím, aby zajistily politické, organizační a finanční podmínky nezbytné k vytvoření těchto institucionálních mechanismů.

7.3 EHSV důrazně vyzývá OAKTS, aby se do tohoto procesu stejně rozhodně zapojila i ona.

7.4 EHSV konstatuje, že struktura nové dohody předpokládá vytvoření institucionálního mechanismu, který se bude vztahovat ke společnému základu a bude zahrnovat zástupce EU a OAKTS. Regionální protokoly zároveň umožňují zřízení institucionálního mechanismu v každém regionu, tedy v Africe, Karibiku a Tichomoří, na němž se budou podílet zástupci daného regionu a EU. Měl by tedy být zaveden systém založený na čtyřech institucionálních mechanismech (1 + 3), pokrývající celou oblast nové dohody.

7.5 EHSV konstatuje, že v rámci dohod o partnerství se počítá také s institucionálními mechanismy, poradními výbory, jako je tomu v případě dohod uzavřených se státy CARIFORA, západní Afriky a východní Afriky.

7.6 Poukazuje zejména na to, že tento soubor institucionálních mechanismů bude vyžadovat velké organizační úsilí a úsilí zaměřené na fungování formou sítě jako jeden strukturovaný systém, s cílem vytvořit synergie, zabránit zdvojování a rozptýlení zdrojů, zejména finančních, a optimalizovat jejich využití.

7.7 EHSV navrhuje, aby Komise vyzvala delegace Evropské unie v zemích OAKTS k podpoře projektů organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, zejména těch, které jsou zaměřeny na zvyšování povědomí a na vzdělávání a zvyšování dovedností jejich členů a vedoucích pracovníků, na zlepšení technické odolnosti organizací a na posílení vytváření institucionálních mechanismů. Doporučuje, aby Komise při posuzování kladných stránek jednotlivých návrhů upřednostnila ty od organizací občanské společnosti a sociálních partnerů ze zemí AKT.

7.8 EHSV navrhuje, aby Komise vytvořila programy, které by s ohledem na provádění institucionálních mechanismů poskytly příležitost prošetřit na místě skutečnost, potenciál a obtíže organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, jakož i různých existujících struktur, jako jsou platformy, fóra atd., s cílem shromáždit příklady osvědčených postupů, které již existují v rámci vztahů mezi EU a OAKTS a měly by být šířeny. Doporučuje, aby se do těchto šetření rozhodujícím způsobem kvantitativně i kvalitativně zapojily organizace občanské společnosti a sociální partneři v zemích AKT.

7.9 EHSV zdůrazňuje, že aby mohl monitorovací výbor AKT-EU lépe přispívat k tomuto procesu a plnit své poslání, bude třeba, aby byl organizačně posílen, a sice pokud jde o zdroje, členy a delegáty.

7.10 EHSV důrazně doporučuje Komisi, aby bylo financování tohoto procesu začleněno do stávajících finančních nástrojů. Zdůrazňuje zejména, že pokud mají organizace občanské společnosti a sociální partneři vykonávat svou činnost, musí být financováni, neboť jejich samofinancování není dostatečné. Připomíná, že vzhledem k zeměpisné působnosti nové dohody vyžaduje řádné fungování institucionálních mechanismů a účast organizací občanské společnosti a sociálních partnerů finanční prostředky, které nemají k dispozici. I při použití přísných metod kontroly řízení a moderních digitálních technologií je stále nezbytné poskytovat těmto organizacím ekonomickou podporu. Výbor důrazně vyzývá EU, OAKTS a členské státy, aby přijaly programy, které budou konkrétně podporovat činnost těchto organizací občanské společnosti a sociálních partnerů, jakož i fungování institucionálních mechanismů.

V Bruselu dne 13. července 2022.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG